

Norske arkitekters
landsforbund

NAL Norske arkitekters landsforbund
Josefinesgate 34, 0351 Oslo
nal@arkitektur.no

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

HØRINGSSVAR, UTSYNSMELDINGEN

Vi viser til mottatt høringsbrev og medfølgende høringsdokumentasjon der vi er invitert til å komme med merknader.

Norske arkitekters landsforbund (NAL) er en fagideell medlemsorganisasjon for arkitekter i Norge med utdanning på universitetsnivå tilsvarende mastergrad eller sivilarkitekt.

Overordnet

Utsynsmeldingen poengterer behovet for å drøfte kompetansebehovene for arbeids- og samfunnslivet. Ifølge meldingen er det store udekkede arbeidskraft- og kompetansebehov i arbeidslivet, og det er grunn til å tro at utfordringen vil bli enda større fremover. Med et begrenset økonomisk handlingsrom blir det enda viktigere å prioritere og satse på den kompetansen som er viktigst for Norge.

NAL er enige om at kompetanse et viktig verktøy for å møte endringer og utfordringer i arbeidslivet. Med kontinuerlig læring og utvikling av ferdigheter kan arbeidslivet være bedre rustet til å håndtere nye situasjoner og forventede endringer i arbeidsmarkedet. Dette er nå spesielt viktig i en verden som stadig endres raskt på grunn av klimaendringer, teknologisk utvikling, og globalisering. Derfor bør det settes klare krav til kompetanse i arbeidslivet, slik at vi kan sikre en fremtidig arbeidsstyrke som er godt rustet til å møte de utfordringene vi står overfor.

NAL har merket over lengre tid at det er behov for å styrke arkitektkompetansen i landet grunnet fagets ansvar for å planlegge, transformere, og prosjektere det bebygde miljø i tråd bærekraftsmålene og de store endringene vi står ovenfor. Vi har samtidig bemerket oss at kompetansekravene innen vårt fagområde er blitt stadig senket. Derfor vil vi argumentere for både en styrking av arkitektfaglig kompetanse gjennom investeringer i utdanning og kompetanseheving, samt en skjerping i

kompetansekrav for å utføre arkitekturfaglig arbeider i tråd med kompetansehevingen generelt.

Punkt 1. Arkitekturens rolle i fremtiden

Fremtiden byr på store utfordringer, og arkitektur spiller en viktig rolle i å skape livskvalitet og trygghet for befolkningen. Arkitektur spiller en avgjørende rolle i å forme vår bygningsmasse og dermed også vår energiforbruk og karbonavtrykk. Byggebransjen står i dag for omlag 40 prosent av klimagassutslippene. En rekke kommende krav og lovendringer fra blant annet EU pålegger bransjen omfattende energieffektivisering. For at vi skal kunne levere i forhold til de kravene som stilles ovenfor bransjen i 2030 så må det også en massiv kompetanseheving. Fremtidens arkitektur skal etter nye krav være plusshus, som skal sørge for energieffektivisering av bransjen. Ved å utforme bygninger og anlegg på en bærekraftig måte, kan vi bidra til å redusere energiforbruket og utslipp av klimagasser, samtidig som vi sikrer god livskvalitet og tilgjengelighet.

Arkitektur er også viktig for å sikre en estetisk og kulturell mangfoldighet i samfunnet. Arkitektur reflekterer vår kultur og vår historie, og kan bidra til å skape identitet og samhørighet i lokalsamfunnet. Ved å bevare og utvikle arkitektur som speiler vår kulturarv, kan vi bidra til å sikre en estetisk og kulturell mangfoldighet som reflekterer vår samlede historie og kultur. Derfor bør arkitektur være et viktig satsingsområde for å sikre en fremtid som er god for både mennesker og miljø.

NAL mener derfor at arkitekturkompetanse er helt avgjørende for Norge, både for at bygningsmassen skal møte klimaendringene på en bærekraftig måte og for å sikre kulturarv og kulturell mangfoldighet i et samfunn som raskt endrer seg.

Arkitektur spiller en avgjørende rolle i å forme vår bygningsmasse og dermed også vårt energiforbruk og karbonavtrykk. Dette er spesielt viktig i lys av den akutte klimakrisen vi står overfor, og det er derfor viktig at vi satser på bærekraftig arkitektur som en del av løsningen.

Kompetansebehovene å utforme arkitektur på en bærekraftig måte krever omfattende investeringer i disse fagområdene, både i forskning- og utvikling, grunnfinansiering og til etter- og videreutdanning.

Punkt 2. Kompetansebehov

NAL mener at nøkkelen til å fremtidige utfordringer er å sørge for riktig kompetanse på rett sted. Kompetanse er en viktig faktor for å kunne utføre arbeid på en effektiv og sikker måte, for å kunne utvikle seg, for å kunne bidra til samfunnets vekst og utvikling, og for å kunne håndtere de stadig skiftende kravene og utfordringene i arbeidslivet. Bærekraftsparadigmet, teknologisk utvikling, endringer i samfunnet og globale trender fører til at man må oppdatere og utvide sin kompetanse for å kunne være konkurransedyktig og relevant i arbeidsmarkedet.

Byggebransjen står for 41% av CO2- utslippene men er samtidig en konservativ bransje med lav endringstakt. En nylig publisert rapport fra KPMG påpeker at byggebransjen har vært en innovasjonssinke i flere tiår, men at dette nå kan endre seg. Det er et enormt behov for effektivisering av bransjen gjennom innovasjon og nytenkning, både for å øke produktivitet, bedre kvalitet, møte bærekraftskravene gjennom energieffektivisering og materialmessig effektivisering. Dette krever samtidig investeringer i kompetanse på en bærekraftig byggenæring.

Det er også et stort mangel på arkitekt- og planfaglig kompetanse i norske kommuner. Eksempelvis i KS sitt hørings svar til utsynsmeldingen påpekes det store behovet for bedre plankompetanse og plankapasitet. For å lykkes med strategisk grønn omstilling i kommuner og fylkeskommuner må behovet følges opp gjennom å styrke utdanningsinstitusjonenes evne til å utdanne og etterutdanne til planfagene.

Nøkkelen for å sikre nødvendig fremtidig kompetanse ligger i et fungerende og langsiktig utdanningssystem. Gjennom å fokusere på samfunnsrelevant utdanning og opplæring, kan vi sikre at alle har muligheten til å bidra til samfunnet på en verdifull måte samt sikre at samfunnet besitter den nødvendige kompetenzen. Derfor mener vi at det er viktig å prioritere kompetanseutvikling og investering i utdanning og opplæring. Dette kan bidra til å sikre at vi har kvalifiserte og kompetente arbeidstakere, samtidig som vi kan bidra til å løse de utfordringene samfunnet står overfor.

NAL mener at kompetanse best sikres gjennom et fungerende og langsiktig utdanningssystem på alle nivåer.

NAL mener at det er et stort behov for arkitektfaglig kompetanse både i byggenæringen og rundt i kommunene.

Det er viktig for at kompetansebehovet sees med et helhetlig blikk, både kortsiktig og langsiktig og at strategiske investeringer gjenspeiler denne helheten.

Punkt 3. Kompetansekrav

Kompetanse et viktig verktøy for å møte endringer og utfordringer i arbeidslivet. Krav til kompetanse er det nødvendige tiltaket for å sørge for at denne kompetansen blir benyttet til å bidra til å øke kvaliteten på arbeidet som utføres. Når en person har den nødvendige kompetansen, vil de være i stand til å utføre oppgavene sine på en mer effektiv og kvalitativt god måte. Dette kan igjen føre til økt kundetilfredshet og lønnsomhet for bedriften. Dersom kompetanse ikke kreves, risikerer man å tape investeringer i dyrbar kompetanse samtidig som risiko for feil som følge av dårlig eller feil kompetanse økes.

NAL har over lengre tid observert for dårlig kompetanse i arkitekturprosjektering i byggenæringen, samtidig som kompetansekrav for prosjektering er blitt stadig senket. Vi mener at dersom det settes krav til kompetanse for å kunne utføre en oppgave på en god måte, vil dette kunne bidra til at kvalifisert personer kan bidra til å møte endringer og utfordringer i arbeidslivet.

NAL mener at kompetanse best sikres gjennom kompetansekrav, og mener at kompetansekrav bør skjerpes i tråd med investeringer i kompetanseheving i næringen.

Sikring av nødvendig kompetanse kan bidra til økt motivasjon og jobbtilfredshet som igjen kan igjen føre til økt produktivitet og lønnsomhet.

Krav til kompetanse er nødvendig for å sikre en fremtidig arbeidsstyrke som er godt rustet til å møte de utfordringene og mulighetene som ligger foran oss.

Punkt 4. Etter- og videreutdanning

NAL støtter målsetningen til regjeringen om at utdanningstilbud, spesielt etter- og videreutdanningsstudier, skal være oppdaterte og fleksible. For at dette skal kunne bli realisert så støtter vi oss til AHO og Akademikernes høringsvar til meldingen. Der påpekes det at meldingen bør vurdere tiltak som styrker institusjonenes evne til å prioritere og dimensjonere, og fjerne hindringer som står i veien for at de skal kunne møte arbeidslivets behov for kompetanse. I følge akademikerne handler det i hovedsak om å etablere et styrings- og finansieringssystem som gir tilstrekkelig fleksibilitet og som også gjør det lønnsomt for institusjonene å satse på etter- og videreutdanning. Videre vil NAL støtte seg til Hatlenutvalgets rapport som pekte på at økt kapasitet til videreutdanning må finansieres med nye penger.

NAL støtter tiltak som styrker institusjonenes evne til å prioritere og dimensjonere etter- og videreutdanning, samt fjerne hindringer som står i veien for at de skal kunne møte arbeidslivets behov for kompetanse

NAL støtter et å etablere et styrings- og finansieringssystem som gir tilstrekkelig fleksibilitet og som også gjør det lønnsomt for institusjonene å satse på etter- og videreutdanning.

Konklusjon. En kompetansepolitikk som støtter opp under det grønne skiftet

NAL er enig med akademikerne om at Norge vil de neste årene måtte ta grep både for å skape miljømessig bærekraft og økonomisk utvikling. Vi må utvikle alternativer til olje og gass, både ut fra miljø- og klimahensyn, arbeidsplasser og et redusert handlingsrom i offentlige finanser. Vi må sikre at kompetansemangel ikke blir en flaskehals i utvikling av bærekraftige løsninger, fornybar energi og nye grønne næringer. Utdanningene må støtte opp under nasjonale satsinger som blant annet CO₂-fangst og lagring, havvind, batteriproduksjon, sirkulærøkonomi og bioøkonomi.

NAL mener at samfunnet står overfor store endringer i det bebygde miljø som krever høy kompetanse innenfor byggenæringen, plansak og i forsknings- og utdanningsmiljøene. For å møte disse utfordringene må det satnes på kompetanse som gjenspeiler disse utfordringene. Samtidig må klare krav til kompetanse fastsettes slik at denne kompetansen faktisk blir brukt. Vi ønsker derfor et helhetlig system som satser både på kompetanseheving og kompetansekrav, og mener at det er et stort behov for begge

deler i de fagfeltene vi opererer innenfor.

Vi takker for anledningen til å kunne spille inn våre meninger.

Med vennlig hilsen

NAL Norske arkitekters landsforbund

Oslo den 21.12.2022

Adnan Harambasic
President i Norske arkitekters landsforbund

Kari Bucher
Generalsekretær i Norske arkitekters
landsforbund

Kai Reaver
Rådgiver i Norske arkitekters landsforbund